

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

дозволяють ефективно використати спільні фінансові, матеріальні, земельні, складські транспортні та інші ресурси.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію» від 17.07.97, №469/97-ВР // Відомості Верховної Ради України, 1997, №39. – С. 261.
2. Березівський П.С. Перспективи розвитку особистих селянських господарств як організаційної форми господарювання на селі Львівщини в пореформений період / П.С. Березівський, О.Й. Хом'як // Ринкова трансформація економіки АПК: Підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва. – К.: ІАЕ, 2002. – Ч. 2 – С. 36–39.
3. Статистичний щорічник України 2012 рік. – К.: Держстат України, 2013. – 492 с.
4. Указ Президента України «Про Концепцію вдосконалення державного регулювання господарської діяльності» від 03.09.2007 №816/2007 // Офіційний вісник Президента України, 2007, №30 (24.09.2007). – С. 602.
5. Діяльність підприємств – суб'єктів підприємницької діяльності, 2010: стат. збірник / За ред. Жук І.М. – К., 2011. – Ч. 2. – 375 с.
6. Збарська А.В., Липовяк–Мелкозьорова А.І. Розвиток дрібно-товарного сектора сільських поселень України / За ред. професора В.К. Збарського. – К.: ННЦ ІАЕ, 2010. – 654 с.
7. Про особисте селянське господарство: Закон України від 15.05.2003 №742–ІV.
8. Серван Шрайбер Ж.Л. Ремесло підприємця: Серван Шрайбер П. Десять портретів підприємців/ Пер. с англ. – М.: Междун. отн., 1993. – 248 с.
9. Свиноус І.В. Методологічні аспекти щодо трактування поняття «особисте селянське господарство» / І.В. Свиноус // Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету / ПДАТУ. – Кам'янець–Подільський, 2008. – Вип. 16, т. 3. – С. 148–151.
10. Шпичак О.М. Реалізація продукції особистих селянських господарств – витрати, ціни, ефективність: монографія / О.М. Шпичак, І.В. Свиноус. – К.: ННЦ ІАЕ, 2008. – 300 с.
11. Томич І.Ф. Терниста дорога українського фермера. До 20-річчя фермерського руху (історія становлення та розвитку АФЗУ) / І.Ф.Томич. – К.: ВД «Авіцена», 2010. – 288 с.

Т.М. ІВАНЮТА,

к.е.н., доцент, Національний університет харчових технологій

Ринок пивобезалкогольних напоїв: вплив на економічну безпеку підприємств, виявлення можливостей та загроз

Кризовий стан економіки та розвиток інтеграційних процесів посилюють необхідність дослідження стану економічної безпеки підприємств, що передбачає здатність протистояти небезпекам та загрозам, а також використовувати наявні та потенційні можливості. Виявлення небезпек та можливостей, а також їхнє врахування дозволить підвищити ефективність управління бізнесом сьогодні та гарантувати розвиток у майбутньому.

Ключові слова: стан галузі, безпека, підприємство, економічна безпека, загрози, можливості, пивобезалкогольна галузь, харчова промисловість.

Т.Н. ІВАНЮТА,

к.з.н., доцент, Національний університет пищевих технологій

Рынок пивобезалкогольных напитков: влияние на экономическую безопасность предприятий, выявление возможностей и угроз

Кризисное состояние экономики и развитие интеграционных процессов усиливают необходимость исследования состояния экономической безопасности предприятий, что предполагает способность противостоять опасностям и угрозам, а также использовать имеющиеся и потенциальные возможности. Выявление опасностей и возможностей, а также их учет позволит повысить эффективность управления бизнесом сегодня и гарантировать развитие в будущем.

Ключевые слова: состояние отрасли, безопасность, предприятие, экономическая безопасность, угрозы, возможности, пивобезалкогольная отрасль, пищевая промышленность.

T. IVANJUTA,

candidate of economic sciences, National University of Food Technologies

Market beer & soft drinks: the impact on the economic security of enterprises, identification of opportunities and threats

The crisis state of the economy and the development of integration processes reinforce the need for research on the status of economic security of enterprises, which implies the ability to resist risks and threats, and to use the existing and potential opportunities. Identify threats and opportunities, as well as their accounting duality to increase the efficiency of business management today, and to ensure that development in the future.

Keywords: state of the industry, security, enterprise, economic security, threats, opportunities, beverage industry, food industry.

Постановка проблеми. Будь-яке сучасне підприємство представляє собою відкриту систему, що тісно взаємодіє із зовнішнім середовищем. Причому зовнішні (галузеві) умови виступають як фактори, що визначає певним чином ну-

трішні умови і можливості, і які в сукупності прямо впливають на умови забезпечення економічної безпеки підприємства, яка своєю чергою визначає можливість підприємства існувати на ринку, витримувати конкуренцію, розвиватись.

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Аналізом динамічних змін, закономірностей розвитку та чинників впливу в пивобезалкогольній галузі займаються багато вчених, дослідників та аналітиків. Але необхідним є дослідження середовища діяльності підприємств галузі під кутом наявних та потенційних небезпек і можливостей, тобто з позиції стану економічної безпеки підприємств, особливо зважаючи на кризові тенденції в економіці країни.

Метою статті є аналіз основних чинників, що впливають на стан безпеки підприємств пивобезалкогольної галузі, а також виявлення загроз та можливостей в їх діяльності.

Виклад основного матеріалу. Виробництво пива та безалкогольних напоїв набули в Україні значного поширення. В останні роки ринок безалкогольних напоїв України розвивався стрімкими темпами: протягом 2002–2007

років його обсяг збільшився більш ніж удвічі. Проте з 2009 по 2010 рік приріст ринку становив всього 0,5%. У кризові 2008–2009 роки ємність цього ринку піддалася скороченню. У той же час справедливою є думка операторів ринку про те, що даний ринок поступово наближається до насичення. Щорічний приріст у 15–20% залишився позаду, тепер показники 5–6% стануть абсолютно нормальним явищем. Проте безалкогольні напої завжди були продуктом високої сезонності, і з відхиленням погодних умов від норми всі прогнози втрачають силу.

З подальшим розвитком ринку в Україні все більше буде з'являтися нішової продукції. Українцям вже добре відомі холодні чаї, енергетичні напої. Але в той же час широке розмаїття функціональних продуктів, яким вже не здивуєш споживачів Західної Європи і США, українцям, як і раніше, недоступне.

Таблиця 1. Динаміка виробництва продукції пивобезалкогольної галузі

Виробництво	Роки									
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Напої безалкогольні, млн. дал	125	140	169	176	196	173	147	148	144	145
Соки натуральні, включаючи концентровані, тис. т	322	300	363	377	547	474	363	376	382	452
Пиво, млн. дал	170	194	238	268	316	320	300	310	306	299

Складено автором на основі [2].

Таблиця 2. Головні гравці ринку молочної, кондитерської продукції та безалкогольних виробів

Гравець	Торгова марка	Примітки
1	2	3
Соса-Соса Beverages Ukraine Ltd	TM Соса-Соса, TM Соса-Соса light, TM Vanilla Соса-Соса, TM Sprite, TM «Fanta смак апельсина», TM «Fanta смак лимона», TM BonAqua, TM «Schweppes тонік», TM «Фруктайм», TM Burn та ін.	Потужний виробник безалкогольних напоїв, один із лідерів українського ринку. Компанія входить до групи «Кока-кола Хеленік Ботлінг Компані» («Соса-кола НВС»). В Україні підприємство відкрите в 1992 році. Це підприємство з 100-відсотково іноземним капіталом, один із найбільших інвесторів в економіку України
ПАТ «Оболонь»	TM «Оранж А.С.Е.», TM «Живчик», TM «Живчик Груша», TM «Живчик Лимон», TM «Крем-Сода», TM «Дюшес», TM «Лайм», TM «Кола Нова», TM «Квас Богатирський справжній», TM «Джетт гранат», TM «Джетт вишня», TM «Джетт тонік-лимон»	Значну частку виробництва займає пиво. Корпорація «Оболонь» об'єднує головний завод, два відокремлені цехи, два дочірніх підприємства та чотири підприємства з корпоративними правами
ПАТ «ПБК «Славутич»	«Квас Тарас», Pepsi, Mirinda, 7UP	Значну частку виробництва займає пиво. З 3 грудня 2012 року підприємство змінило назву на ПАТ «Карлсберг Україна». Також займається дистрибуційною діяльністю
ТОВ «Аквапласт»	TM «Фрутс», TM «Мажорна»	Компанія є експортером товару до Грузії, імпортує товари з Німеччини, Італії
ТОВ «Сандора»	TM Sanday, TM Pepsi, TM Pepsi-Light, TM 7UP, TM Lipton Ice Tea, TM «ФруТонус», TM Adrenaline Rush, TM Lays, TM «Сандора», TM «Сандора Ексклюзив», TM «Сандора Мультиактив», TM «Сандора Кла-сика», TM «Сандорик», TM «Дар», TM «Садочок», TM Миколаївський соковий завод, ін.	Українська дочірня компанія PepsiCo
Дніпропетровське ПрАТ «Ерлан»	TM «Знаменівська», TM «Два океани», TM «Каліпсо», TM «Газовані напої «Біола», TM «Газовані напої «Ретро», TM «Газовані напої «Бриз», TM «Газовані напої «Прем'єра», TM «Icy-Cola» TM «Квейк», TM «Smile», TM «Соки Біола», TM Соки Літо, TM «Холодний чай»	Спільно з київським «Орланом»
Дніпропетровське ПП Агенція «Малбі»	TM «Бон Буассон», TM «Pilot», TM «Лимонад», TM «Байкал», TM «Ситро», TM «Золотий Горіх», TM «Тархун», TM «Дюшес», TM «Крем-сода», TM Black»	Входить до складу ТПП Rainford

Складено автором на основі [3].

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

На всьому ринку безалкогольних напоїв сегмент солодкої газованої води є найбільш емним. За наявними оцінками за 2010 рік, середньодушове споживання газованих ароматизованих напоїв перевищило 35 літрів. І зростання ринку триває – в останні роки приріст продажу становив приблизно 8% на рік. Середнє споживання газованої води в Україні залишається помітно нижчим порівняно з іншими країнами Східної Європи, де середній споживач протягом року випиває 40–45 літрів таких напоїв і більше.

Незважаючи на збільшення обсягів продажів газованих напоїв, у структурі продажів безалкогольних напоїв в цілому їхня частка поступово скорочується. Очевидно, значною мірою це обумовлено тенденцією збільшення числа споживачів, що орієнтуються на більш здорові напої (соки, питну воду, холодний чай тощо), до яких солодку газовану воду, що містить, як правило, велику кількість цукру, а також різні синтетичні добавки та ароматизатори, безумовно, віднести складно.

Динаміку зміни виробництва продукції пивобезалкогольної галузі наведено в табл. 1.

Головних гравців ринку кондитерських виробів та їхні торгові марки наведено в табл. 2.

Найпотужнішим вітчизняним виробником безалкогольних вод та напоїв є ПАТ «Оболонь». Частка виробництва «Оболонь» в 2010 році – 44%. Пивобезалкогольний комбінат «Славутич» зайняв частку 14% від загального натурального об'єму. Решта вітчизняних виробників мають частки менше 7% від загального обсягу виробництва.

Обсяг експорту та імпорту не залежить від сезонності виробництва безалкогольних напоїв. Експорт становить 10% загального обсягу, імпорт – 6% [1].

Основними напрямками експорту солодкої газованої води за межі України є Російська Федерація (26%), Молдова (15%), Казахстан (11%) і Білорусь (11%). Всього налічується близько 65 країн, в які Україна експортує солодку газовану воду.

Обсяг імпорту солодкої газованої води на територію України скоротився на 59%, становивши в 2010 році всього 1017 тис. дал. Основним постачальником солодкої газованої води на територію України була Російська Федерація, частка якої в загальному обсязі імпорту продукції за 2010 рік становила 27%. Трохи поступаються їй за обсягом імпортованого продукту Швейцарія і Австрія, частка яких становить відповідно 21 і 20%. Менш значними країнами-постачальниками є Угорщина і Грузія (8 і 5% відповідно). У складі інших постачальників солодкої газованої води налічується 23 країни, сукупна питома вага яких у загальному обсязі імпорту продукту в 2010 році становила 19%.

Для аналізу пивобезалкогольної галузі харчової промисловості обрано три підприємства, загальна характеристика яких наведена в табл. 3.

Протягом 2007–2011 років підприємства галузі зазнавали певних труднощів у своєму фінансово-економічному господарюванні. Особливо важкими майже для всіх підприємств були 2008 та 2009 роки. Динаміка зміни основних показників на всіх підприємствах нестабільна. Присутні як спади, так і підйоми. Все це показує, що стан економічної безпеки обраних підприємств нестабільний, постійно існує загроза потрапити в зону тривалої економічної небезпеки.

Використання на практиці наведених показників, що характеризують те або інше економічне явище або процес на підприємстві, дозволяє встановлювати достовірну оцінку та на її основі вживати необхідних заходів, спрямованих на за-

Таблиця 3. Загальна характеристика деяких підприємств пивобезалкогольної галузі харчової промисловості

Показник	Підприємство	Роки				
		2007	2008	2009	2010	2011
1	2	3	4	5	6	7
Середньооблікова чисельність працівників, осіб	ПАТ «Оболонь»	4761	5596	5582	5531	5432
	ПрАТ «КЗБН «Росинка»	657	679	584	553	517
	ПАТ «ПБК «Славутич»	1362	1643	1626	1576	1802
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції і послуг, тис. грн.	ПАТ «Оболонь»	2 624 758	3 209 382	2 346 466	3 352 095	3 577 451
	ПрАТ «КЗБН «Росинка»	227 988	238 925	217 297	204 867	229 495
	ПАТ «ПБК «Славутич»	1 175 804	1 776 666	2 089 117	2 331 273	3 288 383
Собівартість реалізації продукції, тис. грн.	ПАТ «Оболонь»	1 517 668	2 012 422	1 397 280,5	1 996 115	2 358 815
	ПрАТ «КЗБН «Росинка»	149 003	153 234	154 663	143 571	173 379
	ПАТ «ПБК «Славутич»	590 310	983 105	1 126 715	1 123 927	1 600 490
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	ПАТ «Оболонь»	159 642	-451 570	62 633,2	89 476	118 501
	ПрАТ «КЗБН «Росинка»	15 492	-13 947	-68 656	4 233	-34 975
	ПАТ «ПБК «Славутич»	97 315	-252 035	222 008	333 854	400 514
Рівень рентабельності (збитковості) виробництва, %	ПАТ «Оболонь»	9,68	-20,67	2,82	3,63	3,88
	ПрАТ «КЗБН «Росинка»	13,97	-12,11	-57,98	3,83	-29,09
	ПАТ «ПБК «Славутич»	8,86	-14,48	11,00	14,94	14,89
Витрати на 1 грн. чистого доходу	ПАТ «Оболонь»	0,79	0,86	0,82	0,82	0,88
	ПрАТ «КЗБН «Росинка»	0,81	0,88	1,09	1,02	1,04
	ПАТ «ПБК «Славутич»	0,84	0,88	0,77	0,74	0,72
Чистий дохід на одного працюючого	ПАТ «Оболонь»	551,30	573,51	420,36	606,06	658,59
	ПрАТ «КЗБН «Росинка»	347,01	351,88	372,08	370,46	443,90
	ПАТ «ПБК «Славутич»	863,29	1 081,35	1 284,82	1 479,23	1 824,85

Складено та розраховано автором на основі [3].

Таблиця 4. Узагальнююча характеристика підприємств пивобезалкогольної галузі харчової промисловості

Позитивні аспекти	Негативні аспекти	Основні постачальники сировини	Перспективи	Серйозні загрози
Середньодушове споживання напоїв постійно зростає	Характерна яскраво виражена сезонність продажу	Сировинна база дуже різноманітна, постачальники чисельні: від натуральної сировини до синтетичних сполук.	Збільшення числа споживачів, що орієнтуються на більш здорові напої, як наслідок – перехід на більший випуск здорових безалкогольних напоїв	Зниження ступеню натуральності безалкогольних напоїв, використання консервантів, барвників та ін.

Складено автором.

безпечення позитивної динаміки у використанні елементів продуктивних сил або факторів матеріального виробництва. Тим самим забезпечується комплексний характер у формуванні та реалізації економічної безпеки підприємства.

Для аналізу існуючих небезпек, загроз та можливостей обраних підприємств доцільним буде систематизувати основні ринкові характеристики визначених галузей харчової промисловості (табл. 4).

Висновки

Отже, на основі дослідження стану галузі, а також аналізу основних показників діяльності підприємств, особливостей

їхньої діяльності виокремлено загрози та можливості пивобезалкогольної промисловості, що, своєю чергою, безпосередньо відбивається на стані економічної безпеки підприємств.

Список використаних джерел

1. Зовнішня торгівля України товарами та послугами у 2012 році: [статис. збірник] / [відп. за вип. А.О. Фризоренко]. – К.: Держ. служ. статистики України, 2013. – Т.1. – 139 с.
2. Статистичний щорічник України за 2012 рік / [відп. за вип. О.Е. Остапчук]. – К.: Держ. служ. статистики України, 2013. – 552 с.
3. Фінансова звітність 2007–2011 [Електрон. ресурс] – Режим доступу: www.smida.gov.ua

УДК 336.001.42

Р.А. КРАМЧЕНКО,

к.е.н., доцент, Львівська комерційна академія

Класифікація фінансового контролю як основа його удосконалення

У статті проведено аналіз існуючих підходів стосовно сутності функції контролю, побудови класифікацій контролю. Розглянуто види контролю в економічній літературі, які наводяться різними вченими; проаналізовано всі можливі ознаки класифікації фінансового контролю.

Ключові слова: класифікація, контроль, види контролю, функція контролю, ефективність, якість, господарюючий суб'єкт, ринкові умови господарювання.

Р.А. КРАМЧЕНКО,

к.э.н., доцент, Львовская коммерческая академия

Классификация финансового контроля как основа его усовершенствования

В статье проведен анализ существующих подходов к сути функции контроля, построения классификаций контроля. Рассмотрены виды контроля в экономической литературе, которые приводятся различными учеными; проанализированы все возможные признаки классификации финансового контроля.

Ключевые слова: классификация, контроль, виды контроля, функция контроля, эффективность, качество, хозяйствующий субъект, рыночные условия хозяйствования.

R.A. KRAMCHENKO,

PhD, associate professor, of Lviv Academy of Commerce

Classification of financial control as a basis for its improvement

In article the analysis of the existing approaches to the essence of control functions, construction of control classifications is conducted. Types of control in the economic literature that are given various scholars are considered; all possible features of the classification of financial control are analyzed.

Keywords: classification, control, types of control, control function, effectiveness, quality, entity, market conditions of menage.

Постановка проблеми. Становлення в Україні соціально орієнтованої економіки та відповідних їй принципів управління господарськими процесами, зміцнення позицій різноманітних форм власності обумовлює необхідність організації адекватної системи фінансового контролю, що є визначаль-

ною умовою успішного розвитку країни. Ефективно організований контроль здатний впливати на результати господарської діяльності економічних суб'єктів, зміцнювати відносини власності, забезпечувати фінансову безпеку країни. Тому виникла об'єктивна потреба системного розвитку